

Kovács Éva

Az angol mint lingua franca sajátosságairól

1. Bevezetés

Az angol nyelv kétségtelenül a kommunikáció lényeges eszköze, amelyet különböző nem anyanyelvet beszélők egyre szélesebb körben használnak az egész világon, legyen az az üzleti élet, tudomány, számítástechnika, technológia, diplomácia, légi irányítás, popzene vagy akár a média.

David Crystal (2003: 67–69) szerint az angolt kb. 350 millió ember beszéli anyanyelvként, míg az angolt második nyelvként beszélők száma mintegy 430 millió. Az angolt idegen nyelvként beszélők száma kb. 750 milliót tesz ki.

Mivel az angolt több nem anyanyelvű beszéli, mint anyanyelvű, az angol nyelv joggal vált lingua francává (ELF). Ezt az anyanyelvi beszélők nyelvi-kulturális normájától gyakran eltérő angolt gyakran úgy határozzák meg, mint egy közvetítő nyelvet, amelyet olyan beszélők használnak, akiknek sem közös anyanyelvvél, sem közös kultúrával nem rendelkeznek, és számukra az angol a kommunikáció választott eszköze” (Firth 1996: 240). Seidlhofer (2001: 146) megfogalmazásában az angol mint lingua franca egy „pótlólagosan elsajátított nyelvi rendszer”, amely különböző anyanyelvi beszélők közös kommunikációs eszközöként szolgál.

Azonban különbséget kell tenni az angol mint idegen nyelv és az angol mint lingua franca között. Az előbbi esetében azért tanulják az angolt, hogy anyanyelvi beszélőkkel való interakciókban használják azt, és ismereteket szerezzenek a kultúrájukról. A cél az anyanyelvi normák elsajátítására való törekvés, és kiemelkedő szerepet kap az anyanyelvi kultúra. (Breitender 2009: 8).

Ezzel szemben, az ELF esetében a hangsúly a más ELF beszélőkkel való hatékony kommunikáción van, ezért inkább a funkcióra, vagyis az üzenet átvitelére, mint a helyes formára összpontosít, ezáltal gyakran megsértve az anyanyelvi normákat.

Fontos azonban megjegyezni, hogy nem „rossz” vagy „hibás” nyelvhasználatról van szó, mivel az ELF nyelvhasználók hatékonyan tudják használni a nyelv funkcióit és formáit bármilyen kommunikációs helyzetben, a legegyszerűbb megnyilatkozásoktól, mint pl. vásárlás vagy utazás, a kommunikáció legösszetettebb formáig, pl. üzleti tárgyalás vagy konferencia-előadás.

Mint fent említettem, az ELF interakciókban inkább a kommunikációs hatékonyság a fontos, és nem az anyanyelvűség, ezért előfordulhatnak olyan kommunikációs helyzetek, ahol az anyanyelvű beszélők – nem ismervén az ELF kommunikáció nyelvi és kulturális sajátosságait – hátrányban vannak, és nem tudják a kontextusnak megfelelően használni az angolt.

A fentiek tükrében érthető, miért is vált az angol mint lingua franca egy új, gyümölcsöző kutatási területté a nyelvészek körében. Hogy csak a legfontosabbakat említsük: Firth (1996), Jenkins (2000, 2002, 2007), Meierkord (2000, 2006), Seidlhofer (2001, 2004, 2005a, b, 2006), Pözl és Seidlhofer (2006), Meierkord (2000, 2006), Seidlhofer és Widdowson (2007), Hümbauer et al. (2008), Breitender (2009), Pözl (2009), Zeiss (2010) stb., akik felismerték az angol mint lingua franca leírásának szükségességét a nyelvhasználat különböző szintjein, úgymint fonológia, lexika, grammatika és pragmatika. Az összes kutatás arra irányul, hogy feltárja az EFL azon jellegzetességeit, amelyek eltérnek a sztenderd angoltól, és megértési nehézséget okozhatnak.

A legújabb tanulmányok arra keresik a választ, hogy hogyan viszonyulnak a tanulók az ELF-hez (Peckham 2009, Kontra H. Edit és Csizér Kata 2011), valamint hogy miképpen lehet az ELF-t beépíteni az angol nyelv tanításának mindennapi gyakorlatába (Illés 2013).

Az angol mint ELF kutatásában úttörő jelentőségű volt a három legfontosabb EFL korpusz létrehozása: a Bécsi Egyetemen a VOICE (Vienna–Oxford International Corpus of English) az általános, beszélt EFL tudományos leírására (2009), a Helsinki ELFA korpusz (English as a Lingua Franca in Academic Settings) (2008), valamint a WrELFA korpusz (The Corpus of Written English as a Lingua Franca in Academic Settings) (2011), amelyek az írott akadémiai EFL adatbázisaként szolgálnak.

Ez a három adatbázis és a fent említett kutatások eredményei lehetővé tették az EFL megközelítő leírását. Továbbá az EFL kutatásában fontos mérföldkőnek számít a 2012-ben indított a *Journal of English as a Lingua Franca* nevű folyóirat, amelyben számos érdekes tanulmány látott napvilágot.

Mivel az ELF beszélők célja, hogy sikeresen kiaknázzák az angolt mint a kommunikáció eszközét a saját céljainak és szükségleteinek kielégítésére, igen innovatív módon használják a nyelvet: gyakran új szavakat alkotnak, és újszerű módon használják az idiómákat. Ez az a terület, amelyet csak mostanában kezdtek felfedezni és feltárni az ELF kutatók, mint pl. Seidlhofer és Widdowson (2007), Prodromou (2007), Pözl és társai (2008) és Pözl (2009).

A jelen tanulmány célja, hogy rávilágítson az angol mint lingua franca fonológiai és lexiko-grammatikai sajátosságaira, kitérve az idiomatikus nyelvhasználatra.

2. Az ELF fonológiai sajátosságai

Mivel a fonológia egy viszonylag zárt rendszer, nem meglepő, hogy az ELF fonológiai sajátosságainak a feltárása az elsők között szerepelt, amely Jenkins (2000, 2002 and 2007) nevéhez kapcsolódik. Jenkins létrehozta az ún. Lingua Franca Core-t, amely az angol fonológiai rendszer olyan szegmentális és szupraszegmentális elemeit tartalmazza, amelyek megértési nehézségeket okozhatnak az EFL beszélők számára (Jenkins 2000: 123, 2002: 96–98).

Érdekes módon a dentális frikatívák (pl. *think* és *this*) helyettesítése /f, v/ vagy /s, z/ vagy /t, d/ hangokkal vagy az 'l' helytelen használata, pl. a *hotel* szóban nem befolyásolja a kölcsönös megértést, csakúgy, mint:

- a magánhangzó-minőség, pl. /bçs/ és /bYs/ szavakban, ha következetesen használják;
- a magánhangzók erős alakjainak használata a gyenge helyett, pl. a *do*, *was*, *from* szavakban;
- egy szó utolsó hangjának és a másik szó első hangjának az asszimilációja, pl. amikor /rεδ πελντ/ ('red paint') helyett /rεβ πελντ/ -et ejtenek;
- a szóhangsúly helytelen használata.

A kiejtés azon sajátosságai, amelyek döntőek az EFL interakciók sikeressége és a kölcsönös megértés számára a következők (Jenkins 2000: 124, 2002: 97–98):

- az angol mássalhangzók, kivéve a dentális frikatívák /T/ és /Δ/ a *think* és *this* szavakban és a sötét l allofón /5/, pl. a *table* szóban;
- a szóelejű /p/, /t/ és /k/ aszpirációja, pl. a *pin* szóban;
- mássalhangzó torlódás esetén a szó közepén vagy végén lévő hang elhagyása, így pl. *friendship* ejtése lehet *frienship*, de nem *friendip*;
- a rövid és hosszú magánhangzók közötti különbség megtartása, pl. *leave* és *live*.

Mint láthatjuk, azoknak a hangoknak a képzése, amelyek az angol hangrendszer sajátos hangjai és ezért nehézséget okoznak a külföldiek számára, pl. a dentális frikatívák, az EFL-ben nem vezetnek félreértéshez, vagy nem okoznak zavart a kommunikációban.

3. Az ELF lexikai-grammatikai sajátosságai

Néhány ELF kutató ugyanezt a módszert alkalmazta az ELF lexikai-grammatikai sajátosságainak a vizsgálatában is, és hasonlóképpen lényeges (core) és nem lényeges (non-core) jelenségek meglététére utal (Seidlhofer 2004: 220 és Seidlhofer 2005a: R92).

Az ELF alábbi lexikai-grammatikai sajátosságait azonosították:

- A jelen idő egyes szám 3. személyű *-s* elhagyása, mint például a *You look very sad* és *He look very sad* mondatokban;
- A névelők használatában a zéró névelő irányába való eltolódás, mint ahogy azt az *Our countries have signed agreement about this; He is very good person* példák is mutatják;
- Változások az utókérdések használatában, ahol az *isn't* utókérdést vagy a *no?* szót használják mintegy általános utókérdésként, például *You are very busy today, isn't it?;*
- A *'who'* és *'which'* vonatkozó névmások felcserélése, például *the picture who* vagy *a person which;*
- Olyan megszámlálható egyes számú főnevek többes számban való használata, amelyeknek a sztenderd angolban nincs többes számú alakja, például *informations, knowledges* és *advices;*
- Az egyes számú *this* mutató névmás mind egyes, mind többes számú főnévvel való használata, például *this country* és *this countries;*
- A prepozíciók redundáns használata, vagyis olyan igékkel használnak prepozíciókat, amelyek a köznyelvben nem használatosak, például *we have to study about, discuss about something* és *phone to somebody;*
- A *to-s* és *to* nélküli főnévi igenév előnyben részesítése a *gerunddal* szemben, például *I look forward to see you tomorrow;*
- Az általános szemantikájú igék, pl. *do, have, make, put, take* túl gyakori használata, például *take an operation, make sport* és *put attention, stb;*
- Nagy implicitásra való törekvés, például *how long time* a *how long* helyett, vagy *black colour* a *black* helyett;

- Az infinitíves szerkezetek *that* kötőszavas mondatokkal való helyettesítése, például *I want that*;
- Túlzott redundancia, azaz a tárgyias igék tárgyának vagy a prepozíciós igék vonzatának elhagyása, például *I wanted to go with, you can borrow*.

A legtöbb fent említett példa tipikus tanulói hibának számít, amelyet legtöbb nyelvtanár azonnal kijavítana. Érdekes módon az ELF ezen nem lényeges (core) sajátosságai általában nem okoznak problémát, és nem akadályai a sikeres kommunikációnak.

Másrészt az ELF-nek viszont vannak olyan jellegzetességei is, amelyek kommunikációs problémákhoz vezetnek. Ezek között szerepelnek a „körülírási képesség hiányának következtében keletkező lexikai hézagok” (Seidlhofer 2001: 16), valamint az „egyoldalú idiomaticitás” (Seidlhofer 2004: 220), azaz bizonyos idiomatikus kifejezések egyoldalú használata és értése. Más szóval a beszélő által használt idióma beszélgetőtársa nem tudja értelmezni, mert az ELF beszélő által használt idiomatikus kifejezés lényegesen eltér az anyanyelvi normáktól.

De az ELF beszélők által létrehozott idiómákat nem szabad kerüldendő hibaként leértékelni. Valójában a kommunikáció funkciók egy különös, újszerű változatát alkotják, mint azt a legújabb ELF tanulmányok is mutatták (Seidlhofer és Widdowson 2007; Pitzl 2009; stb.).

A nyelv – legyen az hétköznapi stílus, újságnyelv, sőt szakszöveg – léptenyomon idiomatikus kifejezésekkel van teletűzdelve. Így az idiómák elsajátítása és a szövegkörnyezetnek megfelelő használata egy idegen nyelv anyanyelvi szintű elsajátításának is megkülönböztető jegyei közé tartozik, és az idegen nyelv tanulásában és tanításában közismerten problematikus jelenségnek számítanak.

A nemzetközi kommunikáció eszközeként, ELF beszélők is gyakran használnak idiómákat, de nem abból a célból, hogy azonosuljanak vagy alkalmazkodjanak az anyanyelvi beszélők szociokulturális normáihoz. Mint Seidlhofer és Widdowson (2007: 365) rámutatott, az ELF beszélők az idiómákat „nagyon rugalmas módon” használják, az interakcióban előrehaladva a jelentésüket közösen dolgozzák ki, és „online” fejtik meg. Ezért sokszor olyan kifejezéseket hoznak létre, amelyek eltérnek az anyanyelvi beszélők normáitól.

Új megközelítésként, Pitzl (2009) más szemszögből vizsgálja az ELF-ben használt idiómákat és az idiomaticitást, azaz a metaforikus funkciójukra fókuszál. Mint Pitzl megjegyezte (2009: 317), az idióma az anyanyelvi angolban közösségi alkotásnak számít, és „a csoport tagjainak a territoriális jelölőjeként” szolgál. Ezzel szemben az ELF beszélők különböző, más kommunikációs célokra használhatják az idiómákat, mint például valaminek a hangsúlyozására, nagyobb explicitásra, egy dolog bővebb kifejtésére, elvont fogalmakról való

beszélgetésre, kényes kérdések megoldására, kényes kérdések megfogalmazására, sőt az idiómák még humort is vihetnek az interakcióba.

Továbbá Pitzl azzal érvel, hogy bár az ELF beszélők által használt idiómák formájukban eltérhetnek az anyanyelvűek által használt idiómákétól, az idiómák ilyen formai variációja az ELF-ben nem akadályozza funkcionalitásukat. Úgy véli, hogy az idiómák az ELF-ben az „újra-metáforizáció” folyamatán mehetnek keresztül, ami által a metafora az egyébként konvencionálódott idiomatikus kifejezésekben újra aktiválódik (Pitzl 2009: 306). Ahelyett, hogy az idiómát „megfagyott” vagy „halott metaforaként” értelmeznénk, az ELF-ben a metaforák szándékos használatát úgy tekinthetjük, mint ami formailag hasonlít a már létező angol (vagy más nyelvek) metaforáihoz. Pitzl nézete szerint (2009: 317) a formális szöveg szintjén, az ELF-ben szándékosan használt metaforák három különböző forrásból származnak:

- teljesen újak lehetnek, amelyben a beszélő ad hoc hozza létre a metaforikus képet;
- a metaforák formailag kapcsolódhatnak meglévő angol idiómákhoz, felélesztve a mögötte szunnyadó metaforikus alapját gyakran a kifejezés formai változtatásával;
- a metaforák az angolba más nyelvek idiómáinak az átvitelével jönnek létre.

Az idiomatikus kifejezések mögött rejlő metaforák illusztrálására vizsgáljunk meg Pitzl egyik elemzett példáját (Pitzl 2009: 307–310). Egy osztrák és két koreai üzleti partner között zajló tárgyalás során az osztrák beszélő – akinek az anyanyelve német – a következő idiomatikus kifejezést használta: *we should not wake up any dogs*, amely a *let sleeping dogs lie* angol idiómára emlékeztet (magyarul: ne keltsd/ébredsz fel az alvó oroszlánt, hagyj mindent úgy, ahogy van), amely a latin *Leo dormiens nunquam titillandus* mondáshoz hasonlít.

Bár ez az EFL beszélő által kreált idióma formájában eltér, de jelentésében megegyezik az angol idiómával: elkerülni egy olyan helyzetben való beavatkozást, amely jelenleg nem okoz problémát, de később okozhat egy ilyen beavatkozás következményeként (Speake 1999: 325). Sőt mi több, van egy hasonló idióma a németben is: *schlafende Hunde soll man nicht wecken* (szó szerint: az alvó kutyákat nem szabadna felébreszteni). De a francia nyelvben: *n’esveillez pas le chien qui dort* (szó szerinti fordításban: Ne ébredsz fel a kutyát, amelyik alszik) és az olaszban *Non stuzzicare il cane che dorme* (Ne piszkáld a kutyát, amelyik alszik) is létezik valami ehhez hasonló. Mindazonáltal, az adott szövegkörnyezetben a német beszélő által alkotott kifejezés sikeresnek bizonyult, mert nem okozott zavart a koreai üzletfelek

körében, ugyanis semmi jelét nem mutatták annak, hogy nem értették volna meg a beszélőpartnerüket.

Pitzl (2009: 309) úgy véli, hogy az angol és a német idiómának is ugyanaz a metaforikus kép az alapja, csak úgy, mint az ELF beszélő által újonnan megalkotott kifejezésnek. Míg ez a metafora az idióma meghonosodott alakjában szunnyadó vagy halott az anyanyelvi beszélő számára, a használatakor – úgy tűnik –, hogy ez újra aktivizálódik az ELF-ben. Ezáltal a formai változtatás ellenére dekódolható és érthető. Ily módon a metafora hatékonyan működik olyan szöveggörnyezetben, ahol egy kényes ügrről van szó. A metafora használatával az ELF beszélő nem vall színt, nem ad egyenes, nyílt választ, hanem kertel.

Már ez a példa is azt mutatja, az ELF beszélők által megalkotott idiómák alakjukban eltérhetnek az anyanyelvi normáktól, de kommunikáció szempontjából elérik a céljukat, és ahelyett, hogy gátolnák a kommunikációt, hatékonyan érvényesülnek az ELF interakciókban.

4. Összegzés

Egyre több embert aggaszt a világ nyelvi helyzete: a nem angol anyanyelvűeket az angol dominanciája, az angol anyanyelv „tulajdonosait” pedig az elszegényedés, kiürülés, primitívvé – globális „pidginné”, keveréknyelvvé – válás. Az angolt tanító szakma is az angolt mint lingua francát meglehetősen gyanakvással fogadja, legtöbbször az angol leegyszerűsített, a sztenderdtől eltérő tört változatának tartják, és úgy gondolják, nincs helye az angol nyelv tanításában. Ugyanakkor, mint David Crystal (2003: 67–69) rámutatott, a nem anyanyelvi beszélők kb. 3 : 1 arányban túlszámalyják az angol anyanyelvű beszélők számát.

Annak ellenére, hogy megoszlanak a nézetek az angol mint lingua francával kapcsolatban, az angol tagadhatatlanul globális lingua francaként működik. A nemzetközi szintű használata következtében az angol nyelvet legalább olyan mértékben alakítják a nem anyanyelvi beszélők, mint az anyanyelvi beszélők. Mint ahogy Seildhofer (2005b: 339) megjegyezte, ez egy némiképp „paradox helyzetet” eredményezett: egyrészt a használói többsége számára az angol idegen nyelv, és az angol nyelven folyó interakciók nagy részében angol anyanyelvi beszélő nem is szerepel. Másrészt még mindig az a tendencia, hogy az anyanyelvű beszélők látják el az „örkődő” szerepét azzal kapcsolatban, hogy mi az elfogadott használat.

Felmerül a kérdés, hogy az angol mint lingua franca fonológiai, lexikai-grammatikai és pragmatikai sajátosságai hibának tekinthetők-e, vagy csak a sztenderd angoltól való eltérésnek annak alapján, hogy – még ha az anyanyelvi normák szerint elfogadhatatlanok is –, kevés vagy semmiféle nehézséget nem jelentenek a kommunikáció számára. Ferguson (2009: 129) véleménye szerint az ELF egy „emergens, meglehetősen képlékeny jelenség”, amelynek különböző

háttérű és tudásszintű beszélők széles tábora a szereplői. Valójában, az EFL használók számos nyelvi forrásból merítenek – anyanyelvi beszélők által elfogadottnak, illetve nem elfogadottnak tartott formákat használnak –, sőt még más nyelv sajátosságait is átveszik. Az angol mint lingua franca-ban az anyanyelvi normáktól való eltérés kevésbé számít. Sokkal fontosabb az, hogy mondanivalójuk világos és érthető legyen a beszélgetőpartnerük számára. Mindezek alapján a nyelvoktatásnak is ebbe az irányba kellene elmozdulnia, és nyitnia kellene a való világ irányába. Az anyanyelvi normák kizárólagos érvényesítése helyett el kellene fogadni, hogy az ELF nyelvhasználók a tanulók fontos, különleges csoportját képezik, és a nyelvpedagógia céljait és módszereit ehhez kellene igazítani (Ferguson 2009: 131). Ezt támasztja alá Illés Éva (2013: 14) azon megállapítása is, hogy az „ELF napjaink valósága”, és a kérdés az, hogy ezzel a realitással az angolt tanító szakma mikor és hogyan néz szembe, mikor és hogyan hozza meg azokat a pedagógiai döntéseket, amelyek elősegíthetik a kor igényeinek jobban megfelelő, hatékonyabb oktatását.

Érdemes megemlíteni, hogy Kontráné Hegybíró Edit és Csizér Kata (2011: 77–78) úgy találta, hogy az általuk vizsgált ESP diákok könnyebbnek tartják, ha nem anyanyelvű beszélővel kell kommunikálni. Nézetük szerint az általuk használt angol se nem brit, se nem amerikai angol, hanem az angol egy nemzetközi változata. Nem tartják nevetségesnek, hogy magyaros a kiejtésük, és a nem anyanyelvűekkel való kommunikációban nem zavarja őket, ha hibát ejtenek. Lényeges momentumként a szerzők kiemelik az angol mint lingua franca stresszt csökkentő szerepét is. Ezek is azt támasztják alá, hogy a nyelvtanítás pedagógiai céljait összhangba kellene hozni az angol mint lingua franca nyelvhasználat által támasztott követelményeivel.

Mindazonáltal, a VOICE, az ELFA és WrELFA korpuszok összeállítása, valamint az ELF nyelvi leírására irányuló számos tanulmány jelentős mérföldkő az angol mint lingua franca természetének a feltárásában, és ezeknek nagy horderejű hatásai lehetnek az angol nyelv tanulása és tanítása számára. Továbbá, az EFL kutatás eredményeinek fényében joggal állíthatjuk, hogy az angol mint lingua franca további kihívásokat jelenthet a nyelvészeti kutatások számára is.

Irodalom

Breitender, Angelika 2009. *English as a Lingua Franca in Europe. A Natural Development*. Berlin: VDM Verlag Dr. Müller.

Crystal, David 2003. *English as a Global Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

ELFA (English as a Lingua Franca in Academic Settings)

<http://www.helsinki.fi/englanti/elfa/project.html> (03 August, 2013)

- Ferguson, Gibson 2009. Issues in Researching English as a Lingua Franca: a Conceptual Enquiry. In: *International Journals of Applied Linguistics*. Vol. 19/2. London: Blackwell Publishing Ltd.
- Firth, Alan 1996. The Discursive Accomplishment of Normality. On 'Lingua Franca' English and Conversation Analysis. In *Journal of Pragmatics*. No. 26: 237-259.
- Hülmbauer, Cornelia et al. 2008. Introducing English as a Lingua Franca (ELF): Precursor and Partner in Intercultural Communication. In *Synergies Europe* 3, 25-36. <http://ressources-cla.univ-fcomte.fr/gerflint/Europe3/hulmbauer.pdf>.
- Illés, Éva 2013. Az angol mint lingua franca – új pedagógiai kihívás. In *Modern Nyelvoktatás*. XIX. évfolyam 1–2. szám. Medgyes Péter (szerk). Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2013: 5–16.
- Jenkins, Jennifer 2000. *The Phonology of English as an International Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Jenkins, Jennifer 2002. A Socio-linguistically Based, Empirically Researched Pronunciation Syllabus for English as an International Language. In *Applied Linguistics* 23/1: 83–103. Oxford: Oxford University Press.
- Jenkins, Jennifer 2007. *English as a Lingua Franca: Attitude and Identity*. Oxford: Oxford University Press.
- Journal of English as a Lingua Franca* <http://www.degruyter.com/view/j/jelf>
- Kontra Hegyibíró, Edit & Kata Csizér. Hungarian ESP students' Awareness of English as a Lingua Franca: An Overview. Husse-10 Linx (Proceedings of the HUSSE 10 Conference) Linguistics Volume. Edited by Katalin Baloghné Bérczes, Kinga Földvári and Rita Mészárosné Kóris. Debrecen: Hungarian Society for the Study Of English, 2011: 74–82.
- Meierkord, Christine 2000. Interpreting Successful Lingua Franca Interaction. An Analysis of Non-native-/non-native Small Talk Conversations in English. In *Linguistik Online* 5 (1/00) Special Issue. English. http://www.linguistik-online.com/1_00/MEIERKOR.HTM (06. August 2013).
- Meierkord, Christine 2006. Lingua Franca Communication Past and Present. In *International Journal of the Sociology of Language*. 177, 9–30.
- Pechham, Donald W. 2009. English as a lingua franca: implications for research and teaching. In *MANYE XVIII. A Magyar, mint Európai és Világnyelv. A MANYE-kongresszusok előadásai*. 5. Budapest: MANYE – Balassi Intézet, 2009: 146–150.
- Pitzl, Marie-Luise, Breitender, Angelika & Klimpfinger Theresa 2008. A World of Words: Processes of lexical Innovations in VOICE. Vienna English Working PaperS. 17. (2), 21–46. <http://www.univie.ac.at/Anglistik/Views0802.pdf>. (2013. december 1).

- Pitzl, Marie-Luise 2009. "We should not wake up any dogs": Idiom and Metaphor in ELF. In *English as a Lingua Franca: Studies and Findings*. Mauranen, Anna and Ranta, Elina (eds.). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Press, 298–322.
- Pötzl, Ulrike & Seidlhofer, Barbara 2006. In and on their Own Terms: the 'Habitat' Factor in English as a Lingua Franca Interactions. In *International Journal of the Sociology of Language*. 177, 151–176.
- Prodromou, Luke 2007. Bumping into Creative Idiomaticity. *English Today*, Vol. 23:1, 14–25.
- Seidlhofer, Barbara 2001. Closing a Conceptual Gap: the Case for a Description of English as a Lingua Franca. In *International Journal of Applied Linguistics* 11/2, 133–158.
- Seidlhofer, Barbara 2004. Research Perspectives on Teaching English as a Lingua Franca. In *Annual Review of Applied Linguistics* 24, 209–239.
- Seidlhofer, Barbara 2005a. English as a Lingua Franca. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. (7th edition). Hornby, A. S. (ed.). Oxford: Oxford University Press, R92.
- Seidlhofer, Barbara 2005b. English as a Lingua Franca. In *ELT Journal* Volume 59/4. Oxford: Oxford University Press.
- Seilhofer, Barbara 2006. Towards Making 'Euro English' a Linguistic Reality. In *World Englishes. Critical Concepts in Linguistics*. Volume III. Bolton, Kinglsey, Kahru, Braj. B. (eds.). London: Routledge, 47–50.
- Seidlhofer, Barbara & Henry G. Widdowson 2007. Idiomatic Variation and Change in English. The Idiom Principle and Its realizations. In *Tracing English through Time: Explorations in Language Variation*. U. Smit, S. Dollinger, J. Hüttner, G. Kaltenböck & U. Lutzky (eds.). Wien: Braunmüller, 359–74.
- Speake, Jennifer 1999. *Oxford Dictionary of Idioms*. Oxford: Oxford University Press.
- VOICE (Vienna–Oxford International Corpus of English)
http://www.univie.ac.at/voice/page/what_is_voice (03 August, 2013).
- WrELFA (The Corpus of Written English as a Lingua Franca in Academic Settings) <http://www.helsinki.fi/englanti/elfa/wrelfa> (03 August 2013).
- Zeiss, Nadine 2010. *English as a European Lingua Franca. Changing Attitudes in an Inter-connected World*. Berlin: VDM Verlag Dr. Müller.